

14/4/23

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Klimaat

Auteur

Datum

13 april 2023

Kenmerk

DGKE-K / 26923850

nota

TK-brief evaluatie-aanpak klimaat(mitigatie)beleid

Bijlage(n)

TK brief evaluatie-aanpak
klimaatbeleid

Parafenroute

Aanleiding

Bij de totstandkoming van het Klimaatplan 2024 zullen inzichten uit beleidsevaluaties worden betrokken. Met bijgevoegde brief informeert u de TK over de verschillende onderdelen van de evaluatie-aanpak in hun onderlinge samenhang en de resultaten die komende periode kunnen worden verwacht. In de TK-brief over het Voorjaarspakket Klimaat wordt verwezen naar deze brief.

Advies

- Akkoord te gaan met de brief over de evaluatie-aanpak, inclusief de onderzoeksopzet van het synthese-onderzoek klimaatbeleid.
- Verzoek tot ondertekening van deze brief en akkoord te gaan met verzending aan de TK op 21 april gelijktijdig met de brief over het Voorjaarspakket.

Akkoord

Akkoord

Kernpunten

- In deze brief gaat u achtereenvolgens in op de i) monitoring van het klimaatbeleid, ii) de interdepartementale aanpak rondom instrumentevaluaties (incl. evaluatie Klimaatfonds), iii) het synthese-onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van het klimaatbeleid en iv) de lerende evaluatie die PBL op verzoek van het kabinet uitvoert.
- Het synthese-onderzoek (deel iii) komt tegemoet aan de verplichting om periodiek te rapporteren over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het Klimaatbeleid conform art. 4 van de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) 2022.
- Conform deze regeling bent u verplicht de TK ten minste één jaar voor publicatie te informeren over de onderzoeksopzet van de periodieke rapportage. Vandaar dat deze onderzoeksopzet als bijlage wordt meegestuurd.

Ontvangen BBR

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Klimaat

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

Ons kenmerk

DGKE-K / 26936415

Uw kenmerk

Bijlage(n)

1

Datum 21 april 2023
Betreft Evaluatie-aanpak klimaat(mitigatie)beleid

Geachte voorzitter,

Het kabinet werkt in 2023 en 2024 verder aan het tweede Klimaatplan. Klimaatbeleid kenmerkt zich als transitiebeleid. Transities zijn als complexe veranderprocessen onvoorspelbaar en grillig, maar de onderliggende patronen en mechanismen zijn wel herkenbaar. Door gedurende de uitvoering van het beleid lessen te trekken over de wijze waarop de beleidsinzet en de governance de randvoorwaarden creëren voor de transformatie naar klimaatneutraliteit, kan het transformerend vermogen van het klimaatbeleid worden versterkt. Daarom is het van belang het gevoerde beleid regelmatig te evalueren. Met deze brief informeer ik u over de verschillende onderdelen van de evaluatie-aanpak in hun onderlinge samenhang en de resultaten die komende periode kunnen worden verwacht.¹

De inzichten uit deze evaluaties zullen worden betrokken bij het tweede Klimaatplan op basis van de Klimaatwet en de langetermijnstrategie naar Klimaatneutraliteit. In de brief 'Naar een beleidsagenda voor een Klimaatneutraal Nederland' is uw Kamer hierover geïnformeerd.²

Hierna ga ik achtereenvolgens in op de i) monitoring van het klimaatbeleid, ii) de interdepartementale aanpak rondom instrumentevaluaties, iii) het synthese-onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van het klimaatbeleid en, tot slot, iv) de lerende evaluatie die PBL op verzoek van het kabinet uitvoert naar het klimaatbeleid.

Monitoring van het klimaatbeleid

Het kabinet legt jaarlijks op basis van de Klimaatwet verantwoording af over het gevoerde klimaatbeleid in de Klimaatnota, die elk jaar gelijktijdig met de Klimaat- en Energieverkenning van PBL aan uw Kamer wordt aangeboden. Een belangrijke basis onder zowel de jaarlijkse Klimaatnota als de evaluatie van het klimaatbeleid is een goede monitoring, zowel van de voortgang van het beleid als de voortgang van de transitie. Hiervoor is het Dashboard Klimaatbeleid ingericht, te vinden op www.dashboardklimaatbeleid.nl.³ Het dashboard brengt alle relevante monitoringsinformatie samen over beleid, randvoorwaarden, (beoogde) veranderingen en beleidsrelevante resultaten in de verschillende sectoren.

¹ Conform art. 4 van de Regeling Per odiek Evaluatieonderzoek (RPE) 2022.

² Kamerstuk 32813, nr. 1180.

³ Zie ook Monitor Klimaatbeleid 2020 (Kamerstuk 32813, nr. 609) en Monitor Klimaatbeleid 2021 (Kamerstuk 32813, nr. 901).

Evaluaties van beleidsinstrumenten

Het klimaatbeleid is een kabinetsbrede opgave. Voor het opgabegericht evalueren van het klimaatbeleid is een goede afstemming tussen relevante instrumentevaluaties van belang die onder verantwoordelijkheid van vakministers worden uitgevoerd en (op instrumentniveau) uitspraken doen over de doeltreffendheid en doelmatigheid. Voorbeelden zijn de (ex post) evaluatie van grote subsidie- en innovatieregelingen zoals de SDE+, MOOI en DEI+, een (tussen)evaluatie van het Stimuleringspakket Elektrisch Vervoer en het Programma Aardgasvrije Wijken, en een (ex post) evaluatie van de Saneringsregeling Varkenshouderijen.⁴ Als onderdeel van de Operatie Inzicht in Kwaliteit hebben betrokken departementen als onderdeel van de begroting 2021 een eerste aanzet van hun departementale Strategische Evaluatie Agenda (SEA) gemaakt met bijbehorende evaluatieplanning. De evaluaties op deze departementale SEA's gerelateerd aan het klimaatbeleid vormen een eerste aanzet voor een meerjarige interdepartementale evaluatieagenda, die bijdraagt aan de integrale evaluatie van het klimaatbeleid.⁵ Eveneens als onderdeel van de Operatie Inzicht in Kwaliteit is een handreiking ontwikkeld voor instrumentevaluaties op het terrein van het klimaatbeleid. Idealiter houdt de opzet van instrumentevaluaties al rekening met de relevantie van het instrument voor het klimaatbeleid en de doelen van dat beleid. De handreiking draagt hieraan bij.⁶

Het Klimaatfonds neemt als nieuw begrotingsinstrument een belangrijke plaats in binnen het Nederlands klimaatbeleid. Bij de evaluatie van het Klimaatfonds in 2027 wordt de werking van het fonds geëvalueerd onder andere door een analyse van de instrumentenevaluaties gerelateerd aan het Klimaatfonds gericht op de doeltreffendheid en de doeltreffendheid van het beleid.

Synthese-onderzoek Klimaatmitigatiebeleid 2030

In 2023 zal gestart worden met een synthese-onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het klimaat(mitigatie)beleid gericht op 2030. Dit synthese-onderzoek, waarvan de onderzoeksopzet als bijlage is bijgevoegd bij deze brief, moet de beleidstheorie van het huidige klimaatbeleid als geheel samenvatten en valideren, zoals geadviseerd in de beleidsdoorlichting van artikel 19 (Klimaat) van hoofdstuk 12 van de Rijksbegroting 2012-2016 in 2018.⁷ Dit helpt het evalueren van en sturen op doeltreffendheid en doelmatigheid nu en in de toekomst. Dit synthese-onderzoek richt zich op de (sector) doelstellingen en concrete beleidsresultaten zoals geformuleerd in het Klimaatplan 2019 (gebaseerd op het Klimaatakkoord) gericht op 49% CO₂-reductie in 2030, het aanvullend Beleidsprogramma Klimaat dat in juni 2022 aan de TK is aangeboden en de aanvullende besluitvorming van dit voorjaar.

---

⁴ Bij een ex post evaluatie wordt onderzocht of het beleid dat reeds is uitgevoerd de beoogde doelstelling heeft behaald. Een ex ante evaluatie is toekomstgericht waarbij de verwachte effecten van beleidsvoornemens inzichtelijk worden gemaakt en beoordeeld.

⁵ Zie Klimaatnota 2020, bijlage 5 (Kamerstuk 32813, nr. 609) en Klimaatnota 2021 bijlage 6 (Kamerstuk 32813, nr. 901) waarin de evaluatieplanning voor het klimaatbeleid is opgenomen.

⁶ De evaluatie van het (nationale) klimaatbeleid was in 2020 een pilot van de Rijksbrede Operatie Inzicht in Kwaliteit die beoogde de systematiek van beleidsevaluaties en beleidsdoorlichtingen te moderniseren.

⁷ <https://archieff.rijksbegroting.nl/system/files/379/rapport-beleidsdoorlichting-klimaat-19.pdf>

Het synthese-onderzoek gaat uit van beschikbare onderzoeksrapporten en analyses. Omdat een deel van het beleid pas in werking is getreden of nog in werking moet treden, zal het niet mogelijk zijn een complete doorlichting te doen. Het synthese-onderzoek is daarom tussentijdse analyse waarmee de langjarige evaluatie-agenda na 2024 verder kan worden bijgesteld en zicht geeft op de openstaande beleids- en kennisvragen. Het synthese-onderzoek komt tevens tegemoet aan de verplichting om periodiek te rapporteren over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het klimaatbeleid conform art 4 van de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) 2022.

Het synthese-onderzoek zal uitgevoerd worden door een extern onderzoeksbureau en start voor de zomer 2023 en zal in het voorjaar van 2024 opgeleverd worden. Er wordt een onafhankelijke externe deskundige betrokken om een onafhankelijk oordeel over de validiteit en betrouwbaarheid van de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek te geven (conform art. 4 van de RPE-regeling).

Lerende evaluatie van het Klimaat(mitigatie)beleid door PBL

Zoals aan het begin van deze brief is aangegeven kenmerkt klimaatbeleid zich als transitiebeleid. Hierbij past een lerende manier van evalueren. In navolging van het advies van de Expertcommissie Evaluatiemethoden over methoden voor het evalueren van systeem- en transitiebeleid heeft het kabinet PBL gevraagd zo'n lerende evaluatie uit te voeren.⁸ Deze lerende evaluatie klimaatbeleid (LEKB) is opgenomen in de SEA van EZK.⁹

Met de LEKB richt het PBL zich op het transformerend vermogen, dat wil zeggen het vermogen om in het klimaatbeleid de langetermijn verandering in de samenleving vorm te geven. De lerende evaluatie richt zich niet op het behalen van gekwantificeerde doelen in 2030 of 2050, maar reflecteert op de veranderingen die met de huidige beleidsinzet en governance worden ingezet om klimaatneutraliteit in 2050 te kunnen realiseren.

Een belangrijke onderdeel bij een lerende evaluatie is de formulering van de evaluatievragen met de betrokken partijen. PBL heeft daarom in 2022 eerst met de betrokken partijen een scopingnotitie geschreven en een evaluatiekader geformuleerd dat gericht is op het transformerend vermogen van het klimaatbeleid richting klimaatneutraliteit in 2050.¹⁰ Op dit moment voert PBL de lerende evaluatie uit door verkennende studies per sector en verdiepende case studies over netcapaciteit en warmtetransitie. PBL zal in 2023 een tussenrapportage opleveren waarover u geïnformeerd zal worden in de Klimaatnota van 2023 en in 2024 de eindrapportage ten behoeve van de aanpassing van het Klimaatplan. Het plan van aanpak kunt u vinden op de site van PBL.¹¹

Tot slot

---

⁸ [https://www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl/downloads/publicaties/2022/10/13/rapport-evalueren-systeem--en-trans tiebeleid](https://www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl/downloads/publicaties/2022/10/13/rapport-evalueren-systeem--en-trans-tiebeleid)

⁹ Kamerstuk 36200-XIII, nr. 2.

¹⁰ <https://www.pbl.nl/lekb/publicaties>

¹¹ <https://www.pbl.nl/lekb/publicaties>

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Klimaat

Ons kenmerk
DGKE-K / 26936415

Met deze brief heb ik de Tweede Kamer willen informeren over de evaluatietrajecten op het terrein van het klimaat(mitigatie)beleid. Ik heb er vertrouwen in dat de complementaire onderdelen zoals uiteengezet in deze brief een goed fundament zullen vormen voor onderbouwde keuzes over versterking van het klimaatbeleid in de toekomst.

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

Onderzoekopzet synthese onderzoek klimaatbeleid

Inleiding

In 2024 moet een nieuw Klimaatplan worden gemaakt. Hiervoor wordt reeds een lerende evaluatie klimaatbeleid uitgevoerd door PBL en wordt strategisch advies gegeven door de Wetenschappelijke Klimaatraad gericht op het behalen van klimaatneutraliteit in 2050. Complementair aan de reeds lopende trajecten willen we een synthese-onderzoek uitvoeren dat er specifiek op is gericht is om in voorbereiding op het klimaatplan i) inzicht te geven in de (plausibiliteit van de) doeltreffendheid en doelmatigheid van het huidige beleid gericht op de doelen van 2030 en ii) en de beleidstheorie van het huidige klimaatbeleid gericht te construeren en te valideren.

Dit synthese-onderzoek richt zich op de (sector)doelstellingen en concrete beleidsresultaten zoals geformuleerd in het Klimaatplan 2019 (gebaseerd op het Klimaatakkoord), gericht op 49% CO₂-reductie in 2030, het aanvullend Beleidsprogramma Klimaat dat in juni 2022 is gelanceerd en nieuw beleid (volgend uit IBO-traject en voorjaarsbesluitvorming). We willen weten of het beleid op instrumentenniveau (en in de samenhang tussen instrumenten) de juiste prikkels bevat of er sprake is van onvoldoende, verkeerd of conflicterend beleid, of dat de doelen te ambitieus zijn geformuleerd.

Dit synthese onderzoek sluit aan bij het advies van de Expertcommissie Evaluatiemethoden om meer inzicht te geven in de werking van het huidige klimaatbeleid en of we op de goede weg zijn om de gestelde doelen te halen (zie hierover later meer). In deze onderzoekopzet wordt een voorstel gedaan voor een dergelijk synthese-onderzoek.

Doel van de doorlichting

Constructie beleidstheorie

Het synthese-onderzoek construeert de beleidstheorie van het klimaatbeleid en maakt dit visueel inzichtelijk (via illustraties). Een belangrijk onderdeel van de evaluatie van het klimaatbeleid is de monitor van het klimaatbeleid. In het kader van de monitor is er een beleidstheorie opgesteld per sector op basis van het Klimaatakkoord. Ook zijn in het Dashboard sectoroverstijgende thema's zoals Arbeidsmarkt & Scholing, Verduurzaming Rijksbedrijfsvoering en het Energiesysteem opgenomen. Doel van dit synthese-onderzoek is het nader formuleren van de aannames in de beleidstheorie van het klimaatbeleid in het geheel en het toetsen van de aannames in deze beleidstheorie. Dit geeft ook meer inzicht in de samenhang van de instrumenten. Het doel is ook om de beleidstheorie visueel weer te geven ter ondersteuning van de monitoring en de evaluatie na 2024.

Inzicht in doelmatigheid/doeltreffendheid

Het synthese-onderzoek (o.a. door de toetsing van de beleidstheorie) geeft inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de huidige beleidsinzet die gericht is op het behalen van de doelen in 2030 zoals geformuleerd in het Klimaatplan.¹ Het is daarmee aanvullend op de lerende evaluatie klimaatbeleid dat zich richt op het transformerend vermogen van het klimaatbeleid gericht op klimaatneutraliteit in 2050.²

---

¹ Het Klimaatplan is grotendeels gebaseerd op de afspraken in het Klimaatakkoord maar is in 2022 aangevuld met het nieuwe beleidsprogramma dat gebaseerd is op het coalitieakkoord van het huidige kabinet, en zal met de Voorjaarsnota 2023 verder aangevuld worden.

² Zie [Scoping lerende evaluatie klimaatbeleid | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#)

Er wordt in dit synthese-onderzoek geen effectonderzoek uitgevoerd om de causale relatie tussen het beleid en het doel te bewijzen, maar er wordt nagegaan of de veronderstelde relatie tussen het instrument en het doel plausibel is op basis van deskresearch/literatuuronderzoek. Hierbij wordt gebruik gemaakt van reeds uitgevoerde ex post (instrumenten)evaluaties naar doelmatigheid en doeltreffendheid (deze zijn al geïventariseerd³), ex post evaluaties van sectoren en sectoroverstijgende thema's (zoals het Programma Aardgasvrije Wijken), monitors, de KEV van PBL, andere analyses en onderzoeken van PBL, het Interdepartementale Beleidsonderzoek (IBO) ten behoeve van de Voorjaarsnota 2023 en wetenschappelijke onderzoek. Ten aanzien van de beleidsinstrumenten wordt gevraagd dit in samenhang te brengen met de beschikbare budgetten per instrument. Het synthese onderzoek zal ook inzichtelijk maken welke aannames nog niet getoetst zijn, en geeft daarmee inzicht op de nog openstaande beleids- en kennisvragen (bv. door evidence gap mapping). Voor het nieuwe beleid (volgend uit IBO-traject en voorjaarsbesluitvorming) is vanzelfsprekend nog geen evaluatie uitgevoerd, maar kan worden meegenomen voor duiding bij lessen uit eerdere instrumentevaluaties en voor de vormgeving van de beleidstheorie.

Dit synthese-onderzoek geeft uitvoering aan het advies van de Expertcommissie Evaluatiemethoden om de werkbare afbakening van sectoren nader te onderzoeken en na te gaan of er na verloop van tijd verbeteringen ontstaan.⁴ Dit kan volgens de Expertcommissie aan de hand van Contribution Analysis (CA) of Process Tracing (PT).⁵ Dit zijn kwalitatieve methoden gericht op het onderzoeken van de black box van beleid. Zij geven inzicht in de werking van het beleid en het optreden van de gewenste ontwikkelingen.

Contribution analysis (CA) of process tracing

Bij deze evaluatiemethoden ligt de nadruk op het onderzoeken van de veranderingen die zich volgens een beleidstheorie zouden moeten voordoen, zonder dat er uitspraken gedaan worden over de causaliteit. PT start met het opstellen van hypothesen over oorzaak en gevolg uit de beleidstheorie, ook wordt beschreven welke gegevens en bewijs hiervoor te vinden is. Vervolgens wordt het proces en de resultaten van de praktijk blootgelegd en getoetst in hoeverre de theorie strookt met de praktijk. CA kan meer inzicht geven in de specifieke bijdrage van het beleid aan een uitkomst door het beter te begrijpen en verklaren van de redenen van bepaalde effecten en rol van beleid en andere factoren daarbij. CA is meer dan PT gericht op het relatieve belang van verschillende verklaringen (en sluit alternatieve verklaringen uit). PT is meer gericht op het identificeren van processen die in de praktijk spelen en die ervoor kunnen zorgen dat beleid in een bepaalde context wel of niet werkt.

Het verschil met de verkennende analyse van de lerende evaluatie klimaatbeleid, uitgevoerd door PBL, is dat de verkennende analyse van de lerende evaluatie ingaat op het transformerende vermogen richting klimaatneutraliteit in 2050 aan de hand van vier evaluatiecriteria: de opgavegerichtheid, de adaptiviteit, de systeem-innovativiteit en legitimiteit van beleidsinzet. Dit gebeurt door deskresearch (beperkte literatuurstudie naar de voortgang per sector), en, waar nodig, verdiepende interviews met secretarissen en liaisons van de sectoren. Deze analyse levert uiteindelijk een helikopterzicht op, per sector, ten aanzien van de transformatiegerichtheid en de voornaamste obstakels en kansen per sector.

³ Bijlage 6 Klimaatnota 2021: [Bijlage 2 tot en met 7 bij de Klimaatnota 2021 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

⁴ Expertcommissie Evaluatiemethoden 'Durf te leren, ga door met meten', oktober 2022, p. 63.

⁵ Expertcommissie Evaluatiemethoden 'Durf te leren, ga door met meten', oktober 2022, p. 47.

Verhouding met andere analyses

Met de lerende evaluatie Klimaatbeleid en een tussentijds synthese-onderzoek klimaatbeleid rapporteert het kabinet conform (art. 4 van) de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) 2022 in 2024 over het beleidsthema Klimaat. Daarbij kijkt de lerende evaluatie klimaatbeleid naar het transformerend vermogen van het klimaatbeleid richting klimaatneutraliteit in 2050. En komt met name het synthese-onderzoek klimaatbeleid tegemoet aan de verplichting om periodiek te rapporteren over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid. Het beleid is echter steeds in ontwikkeling en het is onmogelijk om na enkele jaren na inwerkingtreding van het beleid het gehele klimaatbeleid te evalueren. Daarom zien we dit synthese-onderzoek als een tussentijdse analyse waarmee we de langjarige evaluatie-agenda voor de periode na 2024 verder kunnen bijstellen.

Het verschil met de Klimaat- en Energie Verkenning is dat de KEV een ex ante evaluatie is en een raming geeft van de verwachte CO₂-reductie in 2030, terwijl dit synthese-onderzoek een verdieping geeft op de doeltreffendheid en doelmatigheid van het huidige beleid op basis van een analyse van met name ex post instrumentenevaluaties.

Centrale vragen en deelvragen

Wat is de doelmatigheid en doeltreffendheid van het klimaatbeleid dat is gericht op het behalen van de doelstellingen van 2030? Hoe ziet de beleidstheorie van het huidige klimaatbeleid eruit?

Deelvragen:

- Wat zijn de aannames in de beleidstheorie voor het klimaatbeleid zoals neergelegd in het Klimaatakkoord, Beleidsprogramma Klimaat en de Voorjaarsnota 2023? In hoeverre worden hier ook de autonome ontwikkelingen en de bredere, actuele context meegenomen?
- Zijn de aannames in die beleidstheorie plausibel?
- Wat weten we over de doeltreffendheid van het beleid?
- Wat weten we over de doelmatigheid van het beleid?
- Welke aanbevelingen kunnen op basis hiervan geformuleerd worden ter verbetering van het Klimaatplan in 2024?
- Welke aanpassingen moeten we doen aan de beleidstheorie zodat deze ook beter van toepassing is voor de periode na 2030?
- Welke beleids- en kennisvragen zijn nog niet beantwoord en verdienen nader onderzoek?

Evaluatiemethoden

Deskresearch

Identificeren van aannames in de beleidstheorie en het toetsen daarvan gebeurt door deskresearch: een literatuuranalyse van alle beschikbare onderzoeksrapporten. Hierbij wordt gebruik gemaakt van reeds uitgevoerde ex post (instrumenten)evaluaties naar doelmatigheid en doeltreffendheid (deze zijn al geïnventariseerd), ex post evaluaties van sectoren (zoals die van de Industrie) en sectoroverstijgende thema's (zoals het Programma Aardgasvrije Wijken), monitors, ex ante evaluatie zoals de KEV van PBL, andere analyses en onderzoeken van PBL, het Interdepartementale Beleidsonderzoek (IBO)⁶ ten behoeve van de Voorjaarsnota 2023 en wetenschappelijke onderzoek. Het gaat hier voornamelijk om Nederlands onderzoek, maar Europees of internationaal onderzoek

---

⁶ [Scherpe doelen, scherpe keuzes: IBO aanvullend normerend en beprijzend nationaal klimaatbeleid voor 2030 en 2050 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

kan ook relevant zijn (als benchmark bijvoorbeeld t.a.v. doelmatigheid) en mogelijk te onderzoeken binnen deze synthese. Het onderzoeksbureau stelt zelf een manier voor om de relevante literatuur geïnventariseerd te krijgen (bv. via systematic literature review). De literatuurlijst wordt in ieder geval gecheckt bij beleidsmedewerkers, wetenschappers, kennisinstellingen, etc.

Kwalitatief onderzoek

Ook worden er in het kader van de CA en PT-methoden interviews en/of werksessies georganiseerd met beleidsmedewerkers, wetenschappers etc. om na te gaan of de theorie strookt met de praktijk, waar de ontwikkeling stagneert en om beter te begrijpen wat verklaringen of redenen zijn van een bepaald effect, de rol van beleid en andere factoren daarbij. Van de getoetste beleidstheorie wordt een visueel ontwerp gemaakt.

Resultaten

Het onderzoek moet het volgende opleveren:

- Overzicht van het inzicht van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het huidige klimaatbeleid, geplaatst in de context van relevante autonome ontwikkelingen.
- Een getoetste beleidstheorie van de klimaatsectoren en een geconstrueerde integrale beleidstheorie van het klimaatbeleid.
- Visuele weergave beleidstheorie sectoren en (aanzet) integrale beleidstheorie
- Aanbevelingen voor de aanpassing van het Klimaatplan 2024.
- Overzicht van de openstaande kennis- en beleidsvragen.

Organisatie

Er wordt voor de begeleiding van het synthese-onderzoek zoveel mogelijk aangesloten bij de structuur die er al is. Er wordt een *begeleidingscommissie* en *stuurgroep* ingesteld dat bestaat uit beleidsinhoudelijk betrokkenen van de betrokken vakdepartementen en externe leden zoals bijvoorbeeld van PBL, de Wetenschappelijke Klimaatraad en de Raad van State. Een onafhankelijk externe deskundige zal gevraagd worden voor een onafhankelijk oordeel over de validiteit en betrouwbaarheid van de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek (conform art. 4 van de RPE-regeling). Deze kan ook deelnemen in de begeleidingscommissie. EZK is opdrachtgever en houdt daarover contact met de vakdepartementen.

Planning

- Juni 2023: start synthese-onderzoek.
- Juni 2023-Januari 2024: uitvoering: deskresearch, interviews/werksessies.
- Oktober 2023: tussenrapport met constructie beleidstheorie en toetsing daarvan en inzicht doeltreffendheid/doelmatigheid.
- 1 februari 2024: (concept) eindrapport met aanbevelingen voor het Klimaatplan en visueel ontwerp beleidstheorie o.b.v. het nieuwe beleid, bruikbaar voor na 2030.
- 1 april 2024: oplevering definitief rapport